

УДК 687. 03 : 687. 1 +
22. 011

ГОРБАЧЕНКО А. М., САДРЕТДІНОВА Н. В.
Київський національний університет технологій та дизайну

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИМОГ ТА ПОКАЗНИКІВ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ВІДПОВІДНИЙ РІВЕНЬ КОМФОРТНОСТІ КАНОНІЧНОГО ОДЯГУ

Мета. Систематизація вимог до канонічного одягу з точки зору їх впливу на комфортність експлуатації.

Методика. Для уточнення номенклатури показників якості використано метод соціологічного дослідження. Для ранжирування вагомості впливу показників на комфортність в експлуатації використано метод експертної оцінки.

Результати. Упорядковано інформацію про ознаки канонічного одягу залежно від ступеня священства; проведено аналіз символічних показників канонічного одягу; встановлено вимоги споживачів до канонічного одягу; систематизовано вимоги та показники якості з точки зору їх впливу на комфортність в експлуатації.

Наукова новизна. Вперше на основі аналізу вимог безпосередніх споживачів канонічного одягу встановлено перелік та вагомість показників, що є визначальними для забезпечення комфортності в експлуатації одягу для церковнослужителів.

Практична значимість. Розширення інформаційного забезпечення процесу проектування комфортного одягу для церковнослужителів.

Ключові слова: канонічний одяг, вимоги до канонічного одягу, комфортність.

Вступ. Канонічний одяг (КО) для православних священнослужителів — це особливий асортимент, що довгі роки перебував поза увагою виробників одягу. Українська православна церква прийняла звичаї церковних облачень 1000 років назад. З тих часів, незважаючи ні на які зміни і каверзи моди, цей одяг зовсім не змінився.

Формений одяг виконує двояку функцію: окрім утилітарних властивостей все більшого значення набуває ідентифікація приналежності до певної сфери діяльності. Форма лікарів чи поліцейських дозволяє виділити їх з оточення при необхідності. Одяг для священнослужителів виділяється з групи форменого одягу тим, що його інформаційна складова виконує домінуючу функцію в порівнянні з іншими властивостями.

Облачення священників має древні символи, обумовлені звичаями. Церковний богослужбовий одяг відрізняється наявністю складних багаточасових пакетів матеріалів, які характеризуються різними фізико-механічними і технологічними властивостями. Для додання формостійкості деталей одягу, згідно з канонами, пакет матеріалів містить різні прокладки, способи з'єднання яких з основним матеріалом відрізняються значною часткою ручної праці. Слабкий рівень інформаційного забезпечення, як основоположний фактор розвитку виробництва, зупиняє темпи зростання обсягів випуску, покращення якості виробів і застосування науково – технічних досягнень у цій сфері.

Постановка завдання. Варто зазначити, що на сьогоднішній день відсутня систематизована класифікація вимог до канонічного одягу, яку можна було б використовувати для формування вихідних даних при проектуванні даного виду одягу. В умовах багаточасових богослужінь існуючий КО не забезпечує достатнього рівня комфортності, що значною мірою зумовлюється «традиційністю» крою, матеріалів, оздоблення та інших складових зовнішнього та внутрішнього устрою виробів даного виду.

Введення змін та інновацій обмежується ustalеними на протязі багатьох років канонічними вимогами. В зв'язку з цим, основним завданням роботи є систематизація вимог до канонічного одягу з точки зору їх впливу на комфортність.

Результати досліджень. В процесі дослідження особливостей використання канонічного одягу встановлено, що священнослужителі використовують різні види облачень, тобто КО є носієм інформації про місце людини в ієрархічній структурі церкви.

КО ділиться на два види: богослужбовий (літургійний) і повсякденний, в тому числі головні убори та аксесуари. Богослужбовий одяг розподіляється на два основні підвиди: для священнослужителів та для священних речей (престол, подир, тощо). Відповідно до канонів, кількість предметів, що входять до комплекту облачення, чітко вказана в залежності від ступеня священства духовної особи, тому доцільно розглядати склад предметів одягу відповідно до сану [1].

Приведена в табл. 1 класифікація духовенства дозволяє легко визначити всі групи споживачів канонічного одягу та приналежність церковнослужителя до відповідного ступеня ієрархії за основними ознаками. Класифікація складу духовенства тісно пов'язана з ознаками канонічного одягу.

В ході роботи проведено аналіз символічного значення кожного з предметів КО, оскільки вимоги символіки є пріоритетними для даного одягу. Символізм КО формують такі складові елементи: біблейська символіка, символіка чисел, форм, орнаменту та кольору [1, 2]. Всі ці складові взаємопов'язані та в тій чи іншій мірі впливають на формоутворення і оздоблення предметів даного виду одягу.

Символіка кольору. В облаченні існує 7 кольорів: білий, червоний, золотий (жовтий), зелений, блакитний (синій), фіолетовий, чорний (темно-коричневий), кожен з яких має символічне значення, залежно від духовних свят, днів чи подій. Проаналізувавши річний цикл церковних служб встановлено, що протягом року найбільше використовують облачення золотого і білого кольорів. А це важливо при плануванні його серійного виробництва [1].

Біблейська символіка: відповідає або земному одягу Христа, або вказує на страждання Христові, або розповідає про Його земне життя. Наприклад, епитрахиль та прив'язь на шиї, за допомогою якої воїни вели Ісуса Христа на катування. Правий кінець епитрахилі вказує на ту тростину, якою мучителі вдарили в праву руку Христу, лівий кінець знаменує несення хреста Спасителем на Своїх плечах [1, 2].

Таблиця 1

Класифікація духовенства за ступенем священства та ознаками КО

Ступінь	Біле духовенство (одружені священники)	Чорне духовенство (монахи)	Ознаки КО	
			Біле (одружені)	Чорне (монахи)
1-а: Дияконат (без наперсного хреста)	Диякон	Єродиякон	Орарь	
	Протодиякон (зазвичай звання головного диякона)	Архідиякон (зазвичай звання головного диякона)	Клобук,	
			Камілавка (фіолетова)	Камілавка (чорна)
2-а: Священство (наперсний хрест)	Єрей	Єромонах	Срібний або позолочений хрест	
	Протоіерей	Архімандрит	Камілавка (фіолетова)	Клобук, мантія
			Позолочений або хрест з	

		прикрасами, митра	
3-я: Єпископат (Панагія, клобук, посох, мантія)	Одружений священник може бути єпископом тільки після прийняття монашества. Це можливо в разі смерті дружини або одночасного її відходу в монастир в іншій єпархії.	Єпископ	На клобусі хреста немає
		Архієпископ	На клобусі є хрест
		Митрополит	Клобук білий з хрестом
		Патріарх	Білий куколь

Символіка чисел підтверджується багатьма прикладами. Так, наприклад, у повне облачення священника входять шість убрань (відповідність шести Таїнств Церкви, які може виконувати священник): підризник, епітрахиль, поручі, пояс, набедренник, фелонь. Сім хрестів по три пари на половинках епітрахилі і сьомий на шиї. Шість хрестів (спереду) означаються шість таїнств церкви, які може здійснювати священник: хрещення, миропомазання, сповідь, причастя, вінчання, масло соборування. Сьомий хрест – прийняття священства від єпископа.

Символіка форм відображається майже в кожному предметі КО чи елементах його декору. Так, наприклад, форма поручів вказує на узи Христові, ромбовидна форма палиці нагадує меч і символізує зброю духовну.

Символіка орнаменту – виноградна лоза, колоски пшениці, різноманітні хрестоподібні композиції та фурнітура, яка вказує на окремі символи, наприклад, шнур – зав'язка в поручах символізує узи, в яких Христос був введений до Пілата [1, 2].

Для встановлення та систематизації вимог до канонічного одягу використали метод експертної оцінки обмеженої кількості показників якості [3]. Формування номенклатури стандартизованих та рекомендованих показників здійснювали на основі рекомендацій нормативних документів [4]. Оскільки провідною характеристикою КО обрано комфортність, а не якість, встановлений перелік був проаналізований та змінений відповідно до завдань. Із приведеної вище інформації очевидно, що для забезпечення відповідності КО його безпосередньому призначенню, діапазон стандартизованих показників необхідно розширити за рахунок показників властивостей виробів, які є характерними лише для одягу церковнослужителів.

З метою визначення проблемних моментів у експлуатації КО, які можливо усунути в процесі конструювання та виготовлення даного асортименту, були проведені соціологічні дослідження сфери споживання у вигляді опитування із залученням 20 священнослужителів.

В результаті опитування було встановлено, що для більшості священнослужителів має значення, з яких матеріалів виготовляється облачення, при цьому перевага надається натуральним тканинам в порівнянні із синтетичними. Із запропонованих показників якості канонічного одягу першочергово звертають увагу на комфортність, довговічність, зовнішній вигляд. Також визначено, що основними проблемами, які виникають при тривалому використанні канонічного одягу, є надмірне потовиділення із-за багат шарового комплекту матеріалу, незручна конструкція і важкість комплекту.

Із врахуванням результатів опитування перелік показників був доповнений додатковими: зручність користування виробом, вміст натуральних волокон, маса виробу, збереження форми на протязі періоду експлуатації, зручність у догляді.

Розрахунок значимості вимог та показників здійснювався згідно методики, описаній в [3]. Розглядалися всі показники, окрім показників символіки, оскільки вони є провідними в процесі проектування даного одягу. В результаті ранжирування було встановлено, що найбільш значимими для канонічного одягу є наступні показники споживчих вимог (рис. 1): ергономічних – коефіцієнт повітропроникності; естетичних – коефіцієнт незмиральності; надійності – довговічність, зручність у догляді; конструкторсько – технологічних – маса виробу.

Отже, визначальними для КО є вимоги символіки, але для задоволення максимальної кількості потреб споживачів (священнослужителів) до комфортності в експлуатації необхідно також враховувати ряд показників, встановлених в результаті ранжирування.

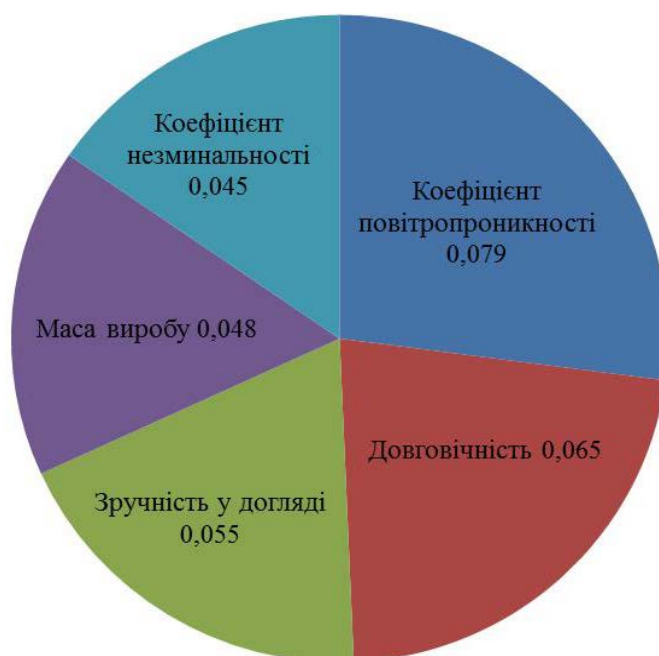

Рис. 1. Частка впливу показників на комфортність експлуатації КО

Висновок. В ході виконання роботи досягнуто наступних результатів: відповідно до канонів сформовано класифікацію духовенства за ступенем священства та ознаками КО; обґрунтовано підхід до встановлення вимог в залежності від ступеня священства духовної особи; проведено аналіз символічних показників КО, в результаті якого встановлено, що всі складові взаємопов'язані та визначною мірою впливають на формування і оздоблення предметів даного виду одягу; за допомогою методу експертних оцінок проведено ранжирування вимог та показників якості для канонічного одягу; із врахуванням значущості вимог та показників виконано їх систематизацію.

Проведена робота може слугувати підґрунтям для проектування одягу для церковнослужителів підвищеної комфортності з урахуванням споживчих та канонічних

вимог. Наступним етапом роботи передбачено визначення фактичних значень встановлених показників комфортності для проектування оптимального варіанту пакетів матеріалів.

Список використаної літератури

1. Настольная книга священнослужителя. Том 4: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.odinblago.ru/nastolnaia_4/
2. Малиновський В. І. Вплив елементів символізму на структуру і форму предметів церковного костюма / В. І. Малиновський // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – 2004. – №2. – С.16-21
3. Эксплуатационные свойства материалов для одежды и методы оценки их качества / Г. К. Гущина, С. А. Беляев, Е. Я. Командрикова и др. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1984. – 312 с.
4. Тканини та виробни ткани поштучно. Класифікація та номенклатура показників якості. ДСТУ 3047 – 95. – [Чинний від 1996 – 07 – 01]. – К.: Держспоживстандарт України, 1996. – 62 с. – (Національний стандарт України).

References

1. Nastolnaya kniga svyaschennosluzhitelya. Tom 4: [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.odinblago.ru/nastolnaia_4/
2. Malinovskiy V. I. Vpliv elementiv simbolizmu na strukturu i formu predmetiv tserkovnogo kostyuma / V. I. Malinovskiy // Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi dizaynu i mistetstva. – 2004. – №2. – S.16-21
3. Ekspluatatsionnyie svoystva materialov dlya odezhdy i metody otsenki ih kachestva / G. K. Guschina, S. A. Belyaev, E. Ya. Komandrikova i dr. – M.: Legkaya i pischevaya promyshlennost, 1984. – 312 s.
4. Tkanini ta virobi tkani poshtucho. Klasifikatsiya ta nomenklatura pokaznikov yakosti. DSTU 3047 – 95. – [Chinniy vid 1996 – 07 – 01]. – K.: Derzhspozhivstandart Ukrayini, 1996. – 62 s. – (Natsionalniy standart Ukrayini).

СИСТЕМАТИЗАЦИЯ ТРЕБОВАНИЙ И ПОКАЗАТЕЛЕЙ, ОБЕСПЕЧИВАЮЩИХ СООТВЕТСТВУЮЩИЙ УРОВЕНЬ КОМФОРТНОСТИ КАНОНИЧЕСКОЙ ОДЕЖДЫ

ГОРБАЧЕНКО А.Н., САДРЕТДИНОВА Н.В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Систематизация требований к канонической одежде с точки зрения их влияния на комфортность эксплуатации.

Методика. Для уточнения номенклатуры показателей качества использован метод социологического исследования. Для ранжирования значимости влияния показателей на комфортность в эксплуатации использован метод экспертной оценки.

Результаты. Упорядочено інформацію о признаках канонической одежды в зависимости от степени священства; проведен анализ символических показателей канонической одежды; установлены требования потребителей к канонической одежде;

систематизированы требования и показатели качества с точки зрения их влияния на комфортность в эксплуатации.

Научная новизна. Впервые на основе анализа требований непосредственных потребителей канонической одежды определен перечень и значимость показателей, которые являются определяющими для обеспечения комфортности в эксплуатации одежды для церковнослужителей.

Практическая значимость. Расширение информационного обеспечения процесса проектирования комфортной одежды для церковнослужителей.

Ключевые слова: каноническая одежда, требования к канонической одежде, комфортность.

SYSTEMATIZATION OF REQUIREMENT AND INDEXES, WHICH PROVIDE PROPER COMFORTABLE LEVEL OF CANONICAL CLOTHES

GORBACHENKO A. M., SADRETDINOVA N.B.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. Requirement systematization for canonical clothes in terms of their impact on comfort operation.

Methodology. For clarify the nomenclature of quality indicators method of sociological research used. For ranging validity of impact indicators for comfort in use the method of expert evaluation limited number of quality indicators.

Results. The information about features of canonical clothes according to priesthood's degree was arranged; the analysis of canonical clothes was conducted; the requirements to canonical clothes were established; on the basis of ranging results requirements and quality indexes in terms of their impact on comfort operation were systematized.

Scientific novelty. First on base of analysis the requirements of direct consumers of canonical clothes a list and validity were determined, which are the main for providing comfort using of canonical clothes for clergy.

The practical significance. Expanding the information supply the process of designing comfortable clothes for clergy.

Keywords: canonical clothing, requirements for canonical clothing, comfort.